

ROMANTICISME

finals s.XVIII → Alemanya i Anglaterra

1820-1850 → Màxima plenitud. S'estén per tot Europa

- > Relacionat amb les idees revolucionàries de la França liberal
- > Actitud vital que afecta a l'art i la literatura, oposada a la freda racionalitat de la Il·lustració i a la freda estètica del Neoclassicisme
- > París serà el centre artístic.

Context històric:

Revolucions encapçalades per la burgesia, grup social que reclamarà poder polític.

Influenciats per les idees de la Il·lustració

Es posa fi a l'Antic Règim i s'instauren sistemes polítics liberals (divisió de poders, sobirania nacional, drets dels ciutadans...)

S'extenen els ideals nacionalistes (Consciència nacional) que afavoreixen l'aparició dels nous estats (EUA, Grècia,...) degut a la fi de l'absolutisme monàrquic.

- Revolució americana (1775)
- Revolució francesa (1789). Triomf de la burgesia i fi de l'Antic Règim.
- Revolucions liberals (1820, 1830, 1848)
- Revolució industrial (societat de classes, aparició del proletariat, moviment obrer, ...)

Aquestes revolucions van portar a una transformació política, econòmica i social al llarg del s.XIX.

Creixement demogràfic, resultat de la industrialització, i diversos avenços amb la medicina, higiene, alimentació, etc.

D'altra banda, els problemes derivats de la societat industrial, van generar el sorgiment de noves doctrines socials:

- Socialisme
- Anarquisme
- Moviments reivindicatius i revolucionaris.

Característiques generals:

> Reivindica la llibertat, la força, el sentiment i l'individualisme, al marge de qualsevol norma basada en la raó

> Tendència a l'evasió cap a llocs llunyans i exòtics i èpoques remotes

> Pèrdua de la fe en la raó. Apareix una nova sensibilitat en l'art, la música, la literatura... que dóna prioritat al sentiment, al jo interior, a l'individu.

“Home solitari davant del seu destí, amb una visió interior que contempla els misteris de la naturalesa”

> Parteix de la filosofia de Kant (sentiment com a vehicle de coneixement i interior humà com a centre de tot plantejament filosòfic) i de Rousseau (exaltació de l'amor a la naturalesa i les passions) i Fichte (el jo individual, llibertat del jo per interpretar el món).

> Exaltació de la sensibilitat, imaginació, passions en contraposició a l'harmonia i càlcul de les normes neoclàssiques

> Temes: Edat Mitjana, llegendes i mites del nord d'Europa, exòtics, orientals, passions, conflictes, etc.

Pintura:

- a) Exaltació de l'individu i tradicions i natura
- b) Aspiració a la llibertat individual i nacional
- c) Historicisme com a recerca de les arrels nacionals en el passat, Edat Mitjana
- d) Predilecció per l'exòtic, l'imaginari i l'irracional, amb un interès preferent pel món musulmà del nord d'Àfrica i per la cultura oriental.

Característiques.

- ★ Rebuig de la tradició renaixentista i del neoclassicisme

“L'art ha de sustentar emocions”

> Aspectes tècnics i formals

- Predomini del color sobre el dibuix
- Tractament de la llum per accentuar cromatisme
- Complexitat compositiva: dinamisme i dramatisme (gestos violents, escorços, etc.)
- La tècnica pictòrica és ràpida i amb pinzellades soltes i pastoses (textura pictòrica)

- ★ Diversitat estilística, llibertat creativa → contrària a la rigidesa de l'academicisme.

Dues tendències:

- a) Majoritària. Composició barroca, amb predomini del color
- b) Classicista, amb predomini del dibuix

★ Temes:

- La història: passat i present
- Revolucions, guerres i desastres

EL ROMANTICISME FRANCÈS

1820-1840.

Recupera el predomini del color i el dinamisme de la composició sobre el dibuix i la forma.

S'alliberen de les formes i s'accentuen més els efectes lumínics i atmosfèrics.

Personatges amb gestos dramàtics

Interès pel moviment i complexitat compositiva, basada en l'ús de diagonals, escorços i gestos violents.

Pinzellada solta i pastosa.

Théodore Géricault 1791-1824

> Va viure una vida curta i intensa

> Es va distanciar de l'academicisme neoclàssic amb obres de temàtica napoleònica amb un ús agosarat del color

> En un viatge a Roma, coneix l'obra de Miquel Àngel i Caravaggio

> Tractament de temes quotidians elevats a heroics. Estudi del nu, pintava una boja, etc.

“La balsa de la medusa”

Quadre d'història contemporània construït sobre un fet real.

Pèrdua de la fragata Medusa, enviada al Senegal pel govern francès el 1816 sota el comandament d'un oficial incompetent.

Només 15 individus sobreviuen quan el rai fou trobat, els quals per sobreviure van subsistir a pràctiques de canibalisme.

- Construcció piramidal amb un punt de vista lleugerament més baix.
- Ritme dinàmic
- Perspectiva aèria
- Clarobscur
- Llum irreal: diferents focus lumínics.
- Color: ocre en general, no és descriptiu sinó emocional.

Eugène Delacroix 1798-1863

- > Considerat el pintor més important del Romanticisme francès
- > La seva obra es caracteritza per la força dels colors (influenciat pels paisatgistes anglesos) així com el moviment compulsiu i el dramatisme de les seves composicions
- > Participà activament a la revolució de 1830. “*La llibertat guiant el poble*”
- > Després va viatjar al Marroc amb una delegació del nou govern de Lluís Felip d'Orleans on quedà fascinat pel món oriental

“La llibertat guiant el poble”

El quadre mostra d'una manera al·legòrica, les tres jornades revolucionàries que es van produir a París entre el 27 i el 29 de juliol de 1830.

Aquests esdeveniments van provocar la caiguda de l'últim rei absolutista francès, Carles X, i la coronació de Lluís Felip I d'Orleans, monarquia liberal.

A l'escena hi podem observar les classes socials:

- La burgesia, figura que duu un barret de copa.
- Artesants, home amb camisa blanca
- Joves, timbaler.
- Dones, la qual personifica la llibertat que condueix als llibertats.

Escenari: Torres de Notre-Dame, perspectiva aèria - atmosfera tensa amb els fums de les descàrregues.

Anàlisi formal:

- > Llum violenta i irreal
- > Dos focus lumínics: lateral, que il·lumina les figures i l'altre darrera en el paisatge.
- > Blaus i roigs ressaltant de les tonalitats ocres i grises generals
- > Pinzellada solta
- > Composició piramidal, vèrtex bandera francesa.
- > Els personatges s'acosten a l'espectadors
- > Predomini del color per sobre la línia.
- > Clarobscur i llum vibrant, influència de Rubens.

EL ROMANTICISME ANGLÈS

El panorama pictòric anglès, en el qual mai no va arrelar del tot el gust classicista, es va mostrar molt receptiu davant un seguit d'anticipacions romàntiques i molt aviat es va sotmetre a la seva influència.

Contacte amb la natura.

John Constable 1776 - 1838

Juntament amb Turner → Representant **Pintura Paisatgística**

[aire lliure (au plan air), per poder representar amb precisió els cels canviants i els fenòmens meteorològics.]

Per la seva tècnica, és considerat **precursor de l'impressionisme** (Canvis de llum) i del **Realisme** (minuositat) + **abstracció**

- > Captar la llum del moment com un càmera fotogràfica
- > Color sobre el dibuix, color amb grans taques i gruixut
- > Representa el **PINTORESC**

Constable amb obres com *“Estudi d’una marina amb núvols”* és un clar precedent de la pintura Informalista.

- > Pinzellades ràpides, empastades, ús de l’espàtula per aplicar el color

William Turner 1775-1851

- > Especialitat en paisatges
- > Taques de color i efectes lumínics
- > Precursor Impressionisme i abstracció
- > Conegut com el pintor de la llum → olis i aquarel·les
- > Excèntric i depressiu
- > Pintures amb una forta càrrega simbòlica
- > Pintor del sublim (immensa grandesa)

EL ROMANTICISME ALEMANY

A Alemanya, on la pintura estava dominada pels principis neoclàssics, va sorgir un grup d'artistes que van crear a Roma una fraternitat de caràcter esteticoreligiós, "els natzarens", art espiritualista cristià amb l'objectiu de regenerar-se artísticament tornant a l'estil dels primitius quattrocentistes.

Caspar David Friedrich 1774 - 1840

Va pintar principalment paisatge, buscant espais que reflecteixin la petitesa de l'ésser humà davant la creació.

Paisatges grandiosos i al·legòrics que mostres el valor romàntic del sublim.

No pretén representar fidelment la naturalesa, sinó mostrar el que l'artista sent al seu interior.

Sovint amb arquitectures gòtiques en espais onírics i misteriosos.

"Viatger davant d'un mar de boira"

GOYA: entre la Il·lustració i el Romanticisme

A Espanya, Francisco de GOYA va representar el canvi.

La seva obra, difícil de classificar estilísticament, es va moure entre un classicisme personal i un romanticisme crític.

1r Període. Saragossa → Madrid

1775-1791

- > Havia viatjat a Roma i era el pintor de moda
- > Alegria = color viu i variats
- > Treballa a la fàbrica de tapissos. Fàbrica Real.
- > Gran fama com a retratista de la societat madrilenya

CARACTERÍSTIQUES:

- Paleta de colors vius
- Marca de traç del dibuix
- Forma sobre color
- Abandona academicista
- Temàtica costumista.

ELS CARTONS

Conjunt d'obres. Models per la Fàbrica Real de Tapissos de Santa Bàrbara.

- > Tema costumista
- > Ambient alta societat

+

RETRATS

Introspecció del personatge:

NO idealitzats.

"La maja desnuda"

2n Període. 1799

> Comença a perdre l'audició → S'aparta del món de mica en mica

> Crítica social

> Guerra

> Dos orientacions antagòniques:

a) Pintures per encàrrec.

- Retrat col·lectiu "La família de Carles IV"

b) Gravats. Món interior trist → Monstres de dins seu:

- Crítica social
- Ignorància
- Falta de color

"ELS CAPRITXOS"

3r Període.

> Horrors de la guerra de la independència espanyola

> Pinta → Brutalitat

→ Crítica al sense sentit de la guerra

> Plasma les accions heroiques contra el tirà europeu (Napoleó) a través de la insurrecció/ revolta o aixecament.

> Sordera

4t Període. 1814 → Ferran VII retorna → Restauració (Antic Règim)

> Compra una finca → Quinta del sordo (Madrid, Aquelarre, 1820-1823), rituals satànics

> Pinta un món d'aquellarres i bruixes

> Odi als afrancesats

Les pintures reflexen:

- ★ Pessimisme
- ★ Torment
- ★ Decepció de la societat

“Cronos ho devora tot”

1824 - Goya ja en té prou i abandona Espanya i se'n va a Bourdeus (França).

- Colors vius
 - Temàtica vanal (sense importància)
- “La lletera”

INFLUÈNCIES ANTERIORS:

- Caravaggio
- Classicisme, neoclassicisme (superficial)
- Barroc tardà (Rembrandt, i Velázquez)

INFLUÈNCIES POSTERIORS:

- Romanticisme : Atreviment temàtic
- Impressionisme: Aportació temàtica en la pinzellada
- Expressionisme: Expressió / transmissió del seu interior a través del color i difuminat
- Fauvisme (Etapa final) allibera el color
- Surrealisme: món interior (dels malsons)

ARTS DECORATIVES:

El s.XIX va ser especialment interessant pel que fa al disseny i la producció de mobiliari.

Durant les primeres dècades, el moble encara estava fortament influït per l'estètica aburguesada i elitista del Neoclassicisme, pròpia de l'estil Imperi francès, que s'havia imposat arreu d'Europa com la moda a seguir.

ESTIL LLUÍS XVI

L'estètica Neoclàssica o estil Lluís XVI que va néixer al s.XVIII.

- Gust per l'antiguitat clàssica a França
 - 1738 descoberta d'Herculà
 - 1748 descoberta de Pompeia
- Retorn a les formes geomètriques (rectangle, quadrat, rodones...)
- Elements decoratius mínims, simètrics, vegetals i de temes antics
- Reacció contra els excessos del Rococó

ESTIL IMPERI FRANCÈS

- Considerat com una 2ª del Neoclassicisme, entre les primeres dècades del s.XIX a França. S'imposarà arreu d'Europa com a model a seguir.
- S'origina en el Regnat de Napoleó a França (Primer Imperi Francès. 1804 - 1814). Quan cau l'Imperi molts països europeus l'adoptaran.
- Predomini de la línia recta, recerca de la comoditat, molt ús de caoba.
- Inspiració en el passat, ús d'avenços tècnics i originalitat en la creació de noves tipologies de mobiliari.

Més endavant, el moviment romàntic va impulsar una llibertat estilística.

La curiositat pel passat i la imaginació es van posar al servei del procés de creació i recreació històrica tot generant múltiples llenguatges.

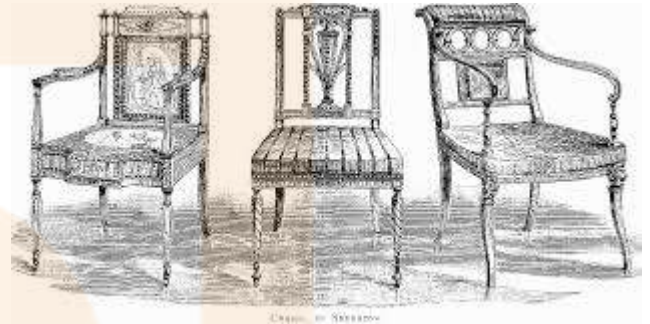
REGENCY STYLE (Anglaterra)

- Estil d'arquitectura i arts decoratives que es desenvolupa a Anglaterra a principis del s.XIX durant la regència del príncep Jordi IV (1811-1820) i el seu regnat (1820-1830).
- Es combinen elements de l'antiga Grècia i Roma, amb motius orientals i egipcis.
- Es fuig dels contorns recargolats rococó i es busca la simplicitat, l'equilibri i les línies rectes.

THOMAS SHERATON

1751-1806

→ Exaltarà la figura de l'almirall Nelson i la imatge d'Anglaterra com a primera potència naval (estètica bel·licisme marí: dofins, àncores, canons).

ESTIL VICTORIÀ:

- 1830, Anglaterra, durant el regnat de la reina Victòria. Fins 1920.
- S'abandona la simplicitat de l'estil *regency* i s'incorporaran altres llenguatges del passat de la pròpia nació com l'Edat Mitjana.
- L'austeritat anterior serà substituïda progressivament per la proliferació ornamental i el luxe en el mobiliari.
- Prolifera el luxe i l'ornamentació. Estil eclèctic, malgrat que parteix del gòtic anglès.
- Ha de ser còmode

ESTIL SEGON IMPERI:

Segon imperi a França (1852-1870) durant l'Imperi de Napoleó III.

- París esdevé la ciutat europea capdavantera, amb un gran afany de modernitat.
- La construcció de la nova ciutat de París demandava més mobiliari.
- Industrialització → permet una àmplia difusió i accessibilitat de mobiliari per decorar les llars burgeses, tan a Anglaterra com a França.
- Es celebraven exposicions universals per difondre l'estètica francesa, en totes les arts.
- Símbol de poder econòmic i esplendor del règim.

→ Tendència barroca i rococó que trenca amb el neoclassicisme precedent.

→ Estil eclèctic, barreja de diferents èpoques.

- Fusta, principal element en la construcció de mobles, però s'introdueixen varietats exòtiques: caoba, eucaliptus...
- Policromia, incrustacions de pedres semiprecioses i d'altres materials.
- Mostra de l'exuberància, elegància i majestuositat de l'Imperi.

“Tête-à-tête” (confident), butaca amb respall baix format per dos seients units “S”.

“L'indiscret Divà” format per 3 butaques unides per un dels braços i es lliguen en forma d'hèlix. Permet la conversa entre 3 persones.

“Fauteuil Gondole”, cadira de fusta lacada en negre amb incrustacions diverses.

LA MÚSICA:

Transició entre el Classicisme i el Romanticisme musical té lloc en una Europa plena de lluites.

Ludwig van BEETHOVEN, participava en els ideals de la llibertat, igualtat i fraternitat, amb diversos problemes personals, com la seva pèrdua auditiva, es va reflexar en la seva música.

Caracteritzat pel color tímbric i l'expressió de la subjectivitat.

La música romàntica

La música era considerada una de les arts més importants per la seva abstracció i immaterialitat.

Va tenir lloc una recerca de nous procediments per donar unitat formal a les obres, com ara la **idea fixa**, el **leitmotiv** i el **sistema cíclic**.

Harmonia + complexa, ús de cromatisme i modulacions.

Ritme → Rubato

Augmenta el nombre d'instruments i avenços tècnics. Piano → Instrument idoni.

La música instrumental

Sonata, quartets de corda i concerts solistes, especialment per a piano (Chopin i Liszt).

Simfonies de Beethoven.

La relació entre la literatura i la música, juntament amb la necessitat d'alliberar-se de la rigidesa formal, va portar al desenvolupament la música simfònica que segueix un programa literari: **gènere programàtic**. → **Poema simfònic**

Molta expressió i virtuosisme.

La música vocal

L'òpera: els arguments es basaven en històries d'amor tràgic i passió. Les àries, cors, recitatius i peces de conjunt tendeixen a unir-se en un tot, formant un obra total. L'orquestra serà un element essencial. El declivi dels castrati fa que el paper de l'heroi principal de la majoria d'òperes romàntiques amb veu de tenor.

L'òpera varia segons el lloc:

→ **Òpera italiana**, sorgeix el Bel canto (virtuosisme vocal) i el verisme (pretén exposar la veritat de la realitat amb arguments i personatges de classe social baixa)

→ **Òpera alemanya**, s'independitza de la italiana. Wagner intenta fer de l'òpera un espectacle total.

El lied: una cançó on la melodia és cantada per una veu, juntament amb un acompanyament de piano i una lletra, habitual extreta o inspirada en un poema, formen un tot indissoluble. Els compositors s'inspiren en textos poètics en alemany i cançons tradicionals.

→ **Òpera francesa**, basada en elements de gran espectacularitat i pompa.

EL TEATRE:

Es va desenvolupar a Europa com a resposta política i d'estètica envers uns models basats en el gust rígid del Classicisme.

Els dramaturgs de l'època defensaven la llibertat creadora, i sentien una gran fascinació tant per les forces de la natura com per l'obra de Shakespeare.

- a) L'amor tema principal de les obres.
- b) Context medieval i narren episodis del passat nacional
- c) Es divideixen en 5 actes, i en quadres dramàtics
- d) Regla de les tres unitats (espai, temps, i acció)
- e) Escenografies - gran importància
- f) Finalitat de commoure a l'espectador
- g) Llenguatge grandiloqüent.

Teatre a Alemanya:

Per deixar enrere els referents il·lustrats, es van adaptar espectacles populars interpretats per gremis de treballadors i aficionats, tot prenent SHAKESPEARE com a font d'inspiració per a la creació dels seus drames.

Escenes recreaven grans moments de glòria.

Goethe i Schiller → dramaturgs que escrivien drames protagonitzats per herois que s'enfrontaven a les normes imposades amb un afany de rebel·lió social i política.

Teatre a França:

París vivia, des de 1789, una època de molts canvis i d'inestabilitat.

Els Miserables, Victor Hugo.

Normes aristotèliques en defensa de la raó i del bon gust. Diderot → nou gènere, Drama.

- a) S'identifica amb la classe burgesa
- b) Representar la realitat de la manera més fidel possible
- c) Entre la tragèdia i la comèdia.

Teatre a Espanya:

Les mateixes directrius escèniques i estètiques que es produeixen a Alemanya i França, les trobem a Espanya.

Seguien la tradició clàssica, tot i que es presentaven de forma renovada. ZORRILLA.

El gran moment de l'escenografia. Es passa dels antics corals de comèdies als nous teatres anomenats "a la italiana", caracteritzats per tenir el públic situat davant un escenari en un pati de butaques en forma de ferradura.

LA MODA:

Va alleugerir les carregades formes dels últims anys..

Proposava la indumentària més adient a cada situació, lloc o circumstància.

Defensava la **senzillesa i la naturalitat**. (homes eliminen els volants i el llaços al coll, i les dones disminueixen l'amplada de les faldilles).

Prototip de dona fràgil i sotmesa. Home cavaller de nobles i patriòtics sentiments.

HOMES → Pantaló, armilla i jaqueta

DONES → Abandona l'estil Imperi, que al·ludia a la puresa de línies de l'antiguitat clàssica.

La silueta se cenyia al màxim a la cintura amb cotilles reforçades amb barnilles metàl·liques.

Els escots deixaven veure les espatlles, que lluien sota pentinats recollits amb trenes, protagonisme als colls.

La segona generació romàntica, indumentària = distinció social = **protocol estricte**

Roba per estar per casa, per aixecar-se, per passejar, per assistir als balls.

El procés industrial va marcar la segona meitat del segle, la **màquina de cosir** va afavorir la confecció i van obrir els primers grans magatzems a la capital francesa.

L'any 1864, Charles Frederick WORTH, considerat el pare de l'**alta costura**, gràcies a ell, la moda comença a interessar més a la gent. Sorgeixen les primeres **revistes especialitzades** en moda.

